

REVISIONSNÄMNDENS UTVÄRDERINGSBERÄTTELSE FÖR ÅR 2025

Revisionsnämnden har enligt kommunallagen § 121 till uppgift att årligen avge en utvärderingsberättelse om huruvida de mål för verksamheten och ekonomin som samkommunsstämman satt upp har uppnåtts. Revisionsnämnden ska även utvärdera huruvida verksamheten är ordnad på ett resultatrikt och ändamålsenligt sätt.

Till Optima samkommuns revisionsnämnd hör fem ordinarie medlemmar, som var och en har en personlig ersättare. Samkommunsstämman valde den 9.9.2025 en revisionsnämnd för mandatperioden 2025–2028, vars sammansättning är följande:

Ordinarie medlemmar

Jan Ray, ordförande

Roger Pettersson, vice ordförande

Annette Björklund

Maria Tokou

Hannele Zitting

Personlig ersättare

Ann-Mari Audas-Willman

Jaana Grankull

Christian Ahlvik-Fors

Marcus Suojoki

Anders Nyberg

Utvärderingsprocess och informationskällor

Revisionsnämndens utvärderingsarbete sker utgående från en lagstadgad utvärderingsplan för hela mandatperioden. Utvärderingsplanen slogs fast den 7.10.2025. De årliga tyngdpunktsområdena för utvärderingen har definierats i planen.

Ett arbetsprogram görs årligen upp för utvärderingen av det aktuella budgetåret. Revisionsnämnden utvärderar hur de i budgeten fastställda målen för verksamheten och ekonomin har uppnåtts utgående från samkommunens bokslut. Under budgetåret utvärderar revisionsnämnden samkommunens verksamhet genom att ta del av organens protokoll, diskutera med förtroendevalda, tjänsteinnehavare och personal, besöka ett urval av samkommunens verksamhetsenheter och genom att ta del av olika utredningar.

Revisionsnämnden har hållit fem möten för utvärderingen av verksamhetsåret 2025, hört ansvariga tjänsteinnehavare, förtroendevalda och personal och bekantat sig med olika ansvarsområden enligt arbetsprogrammet.

Ekonomichef Lena Sandberg har fungerat som nämndens mötessekreterare. BDO Audiator Ab fungerar som samkommunens revisor med OFGR, CGR Andreas Holmgård som ansvarig revisor. Yrkesrevisorerna har biträtt vid utvärderingen av verksamheten.

Bindningsregister

Enligt kommunallagen § 84 ansvarar revisionsnämnden för kommunens bindningsregister. Redogörelsen för bindningarna ska lämnas till revisionsnämnden som övervakar att skyldigheten iakttas och tillkännager redogörelserna för samkommunstämman. Revisionsnämnden kan vid behov uppmana den som är skyldig att lämna en redogörelse att lämna en ny redogörelse eller komplettera sin redogörelse. Under året granskades och godkändes registret.

Behandling av utvärderingsberättelsen 2024

Med stöd av kommunallagen § 121 är styrelsen skyldig att ge stämman ett utlåtande om de åtgärder som utvärderingsberättelsen föranleder. Revisionsnämndens utvärderingsberättelse för år 2024 behandlades av samkommunstämman som hölls den 27.5.2025.

Revisionsnämnden lyfte inte upp något speciellt i utvärderingsberättelsen som föranledde åtgärder från samkommunstyrelsens sida. Enligt stämmans beslut konstaterades utvärderingsberättelsen slutbehandlad den 27.5.2025.

Utvärdering av samkommunens ekonomi och budgetutfall 2025

Budgetens lagstadgade struktur och bindande verkan regleras i kommunallagen. Enligt § 110 i kommunallagen ska budgeten bestå av en driftsekonomi- och resultaträkningsdel samt en investerings- och finansieringsdel. Budgeten ska innehålla de anslag och beräknade inkomster som uppgifterna och verksamhetsmålen förutsätter samt en redogörelse för hur finansieringsbehovet ska täckas. Revisionsnämndens huvuduppgift är att utvärdera hur verksamhetsmålen uppnåtts med de budgetmedel som står till förfogande.

Samkommunens enda redovisningsskyldiga tjänsteinnehavare enligt § 125 i kommunallagen är direktör Max Gripenberg. Det enda redovisningsskyldiga organet är samkommunstyrelsen. Samkommunen är uppdelad i resultatområden med budgetansvar. Resultatområdena är underställda samkommunens direktör och är rapporteringsskyldiga inför samkommunstyrelsen. Resultatområdet samkommunens förvaltning leds av samkommunens direktör med undantag för samkommunens administration som leds av förvaltningschef Mathias Kass. Resultatområdet för utbildningstjänster leds av rektor Ann-May Pitkäkangas. Resultatområdet för lärande leds av rektor Anna-Lena Forsman.

Driftsbudgetens bindningsnivå till samkommunstämman är verksamhetsbidraget, dvs. netto. Detta innebär att verksamhetsbidraget för resultatområdena inte får överskrida det budgeterade utan samkommunstämmans godkännande.

Budgeten och ekonomiplanen 2025–2027 slogs fast av stämman den 17.12.2024. De ekonomiska utsikterna hösten 2024 präglades av ett ansträngt läge för yrkesutbildningen till följd av statliga besparingar. För Optima innebar detta lägre statsfinansiering (ca 17,1 milj. euro, -1,5 % jämfört med 2024), ett mindre underskott i budgeten (-35 000 euro) samt behov av fortsatt kostnadskontroll. Samtidigt slog investeringsbudgeten fast (915 000 euro), och osäkerhet inför finansieringsreformen som träder i kraft från 2026.

Optima samkommun redovisade ett överskott på ca 281 000 euro år 2025, vilket är klart bättre än det budgeterade underskottet på -35 000 euro. Utfallet förklaras främst av högre intäkter än budgeterat (totalt +2,6 %), särskilt övriga verksamhetsintäkter och försäljningsintäkter, trots att statsandelarna minskade jämfört med 2024. Kostnaderna hölls relativt väl under kontroll; personalkostnaderna följde budget exakt medan köp av tjänster ökade, främst till följd av engångskostnader kopplade till fastighetskatteärenden. Årsbidraget uppgick till ca 1,37 milj. euro och täckte avskrivningarna med god marginal. Likviditeten stärktes ytterligare och soliditeten ökade till ca 81 %.

Samkommunstyrelsen behandlade inga budgetändringar under året.

BUDGETENS UTFALL	Bokslut	Budget	Bokslut	Avvik.
SAMKOMMUNEN	2024	2025	2025	
1000 €				
Verksamhetens intäkter	19 509	19 070	19 567	497
Finansiering av yrkesutbildning	17 383	17 065	17 111	46
Övriga intäkter	2 126	2 005	2 456	451
Förändring av produktlager				
Verksamhetens kostnader	-17 895	-18 003	-18 246	-243
Verksamhetsbidrag	1 614	1 067	1 321	255
Finansiella intäkter och kostn.	-21	-6	51	57
Årsbidrag	1 593	1 061	1 372	311
Avskrivningar	-1 150	-1 175	-1 170	5
Räkenskapsperiodens resultat	444	-114	202	316
Ökning/minskning av avskr. diff.	79	79	79	
Extraordinära poster				
Extraordinära intäkter				
Räkenskapsperiodens överskott/underskott	523	-35	281	316

Budgetutfallet per ansvarsområde redovisas i bokslutet gentemot samkommunsstyrelsens fastställda mål. En överskridning noterades beträffande

ansvarsområdet Utbildningstjänster, vars verksamhetsbidrag är 265 000 euro lägre än budgeterat. Samkommunens förvaltning har ett verksamhetsbidrag som är 315 000 euro bättre än budgeterat medan ansvarsområdet för Lärande del redovisar ett verksamhetsbidrag som är 196 000 euro bättre jämfört med budget.

Anslagen i investeringsdelen står till respektive ansvarsområdes förfogande för de ändamål och till de belopp som samkommunsstämman godkänt. På ansvarsområdesnivån är bindningsnivån netto. Investeringsutfallet 2025 uppgick till cirka 738 000 euro, vilket är tydligt lägre än den budgeterade nivån på 915 000 euro. Investeringarna hölls därmed inom ramen för den interna finansieringsförmågan och krävde inga nya lån. De genomförda investeringarna bestod främst av maskiner och inventarier samt fastighetsåtgärder, bland annat manuella svarvar, laserskärare, svetsar, ett anpassat fordon för personer med funktionshinder samt reparation av tak. Sammantaget visar investeringsdelen på återhållsamhet och god budgetdisciplin, samtidigt som nödvändiga verksamhets- och underhållsinvesteringar genomfördes.

Lånestocken minskade med 200 000 euro och uppgick i bokslutet till 900 000 euro.

Samkommunens ackumulerade överskott jämte avskrivningsdifferens uppgick vid årsskiftet till ca 9,9 miljoner euro. Samkommunen har en stabil ekonomi och klarar vid behov av att hantera svårare år. Revisionsnämnden konstaterar att samkommunens ekonomi är i balans enligt bestämmelserna i kommunallagen § 110.

Utvärdering av målsättningarna för verksamheten

Optimas vision – vi växer tillsammans

”Vi växer tillsammans” är Optimas övergripande strategiska princip och beskriver hur utveckling ska ske parallellt på tre nivåer: studerande, personal samt arbetsliv och region. För studerande innebär det att Optima erbjuder en trygg, individanpassad och målinriktad lärmiljö där studierna leder till faktisk etablering i arbetslivet eller vidare studier. För personalen betyder det att organisationen aktivt satsar på kompetensutveckling, välmående och delaktighet, så att medarbetarnas kunnande och styrkor tas tillvara i verksamhetens utveckling. I relation till arbetslivet och regionen står ”vi växer tillsammans” för ett nära samarbete, där Optima fungerar som en drivande aktör för kompetensförsörjning, hållbar utveckling och regional livskraft.

Utifrån Optimas styrdokument verkställs strategin ”Vi växer tillsammans” genom fyra enheter. De tre resultatområdena (utbildningstjänster, lärande och samkommunens förvaltning) ansvarar gemensamt för att omsätta vision och strategiska mål i den dagliga verksamheten, medan OptimaPlus Ab bidrar till strategin särskilt genom samverkan med arbetslivet, kompetensutveckling och regional näringslivsutveckling

Utbildningsenheten

Utbildningsenheten Optima består av resultatområdena utbildningstjänster och lärande.

Verksamheten uppvisar blandat resultat beträffande måluppfyllelse men överlag en positiv utvecklingsriktning. Av de övergripande resultatmålen för året uppnåddes fem medan tre inte nådde uppställd målnivå. Inom studerandeperspektivet nåddes målet om förbättrat genomförande av examen enligt plan, medan målen för studerandetillfredsställelse och sysselsättning/vidarestudier efter examen inte fullt uppnåddes.

När det gäller personal och interna arbetssätt uppnåddes målen kopplade till social hållbarhet och systematisk kompetensutveckling, vilket stärker organisationens långsiktiga bärkraft. Inom arbetslivs- och regionsamverkan uppnåddes målen för miljöarbete och det strategiskt viktiga målet att bli antagen till undervisnings- och kulturministeriets försök med förnyad verksamhetsstyrning från 2026, medan målet för arbetslivsrespons inte nåddes.

Sammanfattningsvis visar målutfallet att verksamheten är strategiskt rätt inriktad, med tydliga framsteg inom kvalitet, hållbarhet och styrning, men att vissa effektmål gentemot studerande och arbetsliv fortsatt kräver riktade utvecklingsåtgärder.

Samkommunens verksamhet bedrevs under året enligt ett certifierat kvalitetssystem baserat på ISO 9001, som utgör en central del av ledning, uppföljning och ständig förbättring. Under 2025 genomfördes både intern och extern kvalitetsrevision. Den externa revisionen, utförd av Bureau Veritas, konstaterade inga avvikelser, vilket innebär att ISO 9001-certifieringen bibehölls.

Samkommunens förvaltning

Ett centralt mål för utvärderingen är samkommunstyrelsen, som ansvarar för att leda samkommunens verksamhet, administration och ekonomi och som en del av koncernledningen, ansvarar för att genomföra ägarstyrning och organisera koncerntillsynen. Direktören föredrar ärenden för styrelsens behandling medan förvaltningschefen fungerar som protokollförare. Enligt verksamhetsberättelsen höll styrelsen 8 möten under år 2025, vid vilka sammanlagt 74 protokollförda ärenden behandlades.

Direktör Max Gripenberg, förvaltningschef Mathias Kass och styrelsens ordförande Marika Kjellman informerade om verksamheten 2025. Optima valdes till undervisnings- och kulturministeriets försök med förnyad verksamhetsstyrning efter ett konkurrensutsatt ansökningsförfarande och deltagandet bedöms vara strategiskt viktigt för den långsiktiga utvecklingen. Verksamhetsförsöket är ett nationellt åttaårigt försök som startar 2026, där ett begränsat antal utbildningsanordnare får delta i en förnyad modell för verksamhetsstyrning inom yrkesutbildningen. Försöket innebär större handlingsutrymme att anpassa utbildningsutbudet efter arbetslivets behov.

Under året verkställdes en genomgång av samkommunens fastigheter, som ledde till återbäring av felaktigt uppburen fastighetsskatt. Optima ingick ett avtal med en konsult våren 2024 för att utreda huruvida beskattningen för fastigheterna har behandlats korrekt. Utredningen gav Optima en stor återbäring för åren 2021–2024 samt årlig återbäring på fastighetsskatten på ca 100 000 euro. Arvodet till konsulten var provisionsbaserat och uppgick till 268 000 euro, eftersom återbäringen blev så stor. Arbetet har inte konkurrensutsatts enligt upphandlingslagen och beslutsbefogenheterna överskreds i och med att styrelsen inte godkände arrangemanget. Revisionsnämnden anser därtill att arvodet i förhållande till uppdraget är oskäligt stort.

Den ekonomiska målsättningen för samkommunens förvaltning uppnåddes.

Samkommunens koncern

Samkommunen upprättar ett koncernbokslut där dotterbolagets bokslut konsolideras med samkommunens bokslut. OptimaPlus Ab:s uppgift är att ordna och tillhandahålla arbetskraftspolitiska utbildningstjänster, trafik- och logistikrelaterade utbildningar samt övriga utbildnings- och konsulttjänster. Bolaget kan tillhandahålla andra arbetslivstjänster.

Dotterbolaget hade ett verksamhetsmässigt utmanande år präglad av minskade personalresurser och förändrade förutsättningar inom arbetskraftsutbildning. Trots detta uppnåddes flera centrala mål. Målet för lönsamhet och avkastning på investerat kapital uppnåddes, liksom målen för genomförande av utbildningar och antal deltagare. Målen för kundnöjdhet och tillväxt nåddes däremot inte fullt ut, men verksamheten utvecklades i rätt riktning och lade grund för fortsatt anpassning och utveckling kommande år.

Koncernens överskott för räkenskapsåret 2025 uppgick till cirka 218 000 euro. Bolaget har inga egna lån och likviditeten var vid årsskiftet god.

Personalen

Personalchef Linda Granberg presenterade personalrapporten 2025. Antalet anställda ökade marginellt till 234 personer, medan årsverken låg på i stort sett samma nivå som året innan. Personalökningen skedde främst inom stödfunktionerna, medan antalet undervisande personal var oförändrat. Personalkostnaderna ökade, bland annat till följd av nytt kollektivavtal och lönejusteringar, och utgjorde knappt 69 % av verksamhetskostnaderna.

Sjukfrånvaron ökade något till i genomsnitt 15,1 dagar per anställd, vilket ligger över genomsnittet i kommunsektorn, men samtidigt hade över en fjärdedel av personalen ingen sjukfrånvaro alls. Arbetet med kompetensutveckling, arbetshälsa och social hållbarhet fortsatte systematiskt, med hög täckning av utvecklingssamtal och individuella kompetensutvecklingsplaner. Enligt personalrapporten hade 84 % av medarbetarna

dokumenterade utvecklingssamtal i HR-systemet, medan resterande fall huvudsakligen förklaras av praktiska orsaker som förmansbyten, sena anställningar eller deltids-/kortvariga anställningar.

Centrala slutsatser och förslag till åtgärder 2025

Budgetutfallet för 2025 var tydligt bättre än planerat. Sammantaget bedömer revisionsnämnden att ekonomin är i balans enligt kommunallagen och att samkommunen har en stabil ekonomisk ställning. Ansvarsområdet utbildningstjänster överskrider stämmans bindande nivå med 265 000 euro. Vi uppmanar samkommunstyrelsen att vid behov bereda budgetändringar till samkommunsstämman.

Arvodet till konsulten gällande fastighetsskatteinventeringen som utfördes under året uppgick till 268 000 euro. Revisionsnämnden anser att arvodet i förhållande till uppdraget är oskäligt stort. Vi anser också att ärendet kunde ha skötts mera öppet och transparent i samkommunstyrelsen.

Målstyrningen visar på blandad men över lag god måluppfyllelse. Av de övergripande resultatmålen uppnåddes majoriteten, särskilt inom personal, interna arbets sätt, kvalitet och hållbarhet. Strategiskt viktiga mål, såsom antagning till undervisnings- och kulturministeriets försök med förnyad verksamhetsstyrning, uppnåddes. Samtidigt nåddes inte alla effektmål kopplade till studerandetillfredsställelse och arbetslivsrespons, vilket pekar på behov av fortsatta utvecklingsinsatser.

Revisionsnämnden konstaterar att Optimas årliga målmätare till väsentliga delar bekräftar visionen "Vi växer tillsammans". Mätarna belyser studeranderesultat, personalens välmående samt relationen till arbetslivet. Samtidigt noterar revisionsnämnden att visionen kunde stärkas ytterligare genom mer explicita och tydliga indikatorer för gemensam utveckling mellan studerande, personal och arbetsliv.

Bokslutet ger en tillräckligt god bild av hur samkommunens verksamhet och ekonomi har utvecklats under 2025. Vi förordar att bokslutet 2025 godkänns och att de redovisningsskyldiga beviljas ansvarsfrihet.

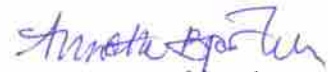
Jakobstad den 21 april 2026

Jan Ray
ordförande

Roger Pettersson
vice ordförande

Annette Björklund
medlem

Maria Tokou
medlem

Hannele Zitting
medlem